

Datum
2022-11-01

Dnr: 512-883-2022

Ändringshistorik

Datum	Version	Ändrad av	Ändringar
2022-11-01	1	Sofie och Katrine	Fastställt dokument

Restaureringsplan för N2000-området Tjärö inom projektet LIFE RestoRED **LIFE19 NAT/SE000172**

Summary

This document provide a brief overview of the measures that will take place in the LIFE RestoRED project at the N2000 site Tjärö. Location of different actions can be seen in the maps in the end of this document.

Om Projektet

Projektet LIFE RestoRED arbetar med att restaurera skötselkrävande naturtyper, mestadels betesmarker och slåtterängar. Arbetet utförs inom N2000-områden under åren 2021 till 2027. Naturtyperna som restaureras finns med på den rödlista för naturtyper som EU tagit fram. Arbetet som omfattas av den här restaureringsplanen utförs av Länsstyrelsen i Blekinge län. Läs mer om projektet på webbplatsen <https://www.liferestored.se/>.

Uppgifter om området

Natura 2000-område: SE0410134 Tjärö

Naturresevat: Tjärö

Län: Blekinge län

Kommun: Karlshamns kommun

Förvaltare/kontaktperson på Länsstyrelsen: Sofie Willman och Katrine Svensson

Koordinater för restaureringsområde: 6225495.73,502695.01

Beskrivning av objektet

På Tjärö finns idag ett bevarat småskaligt kulturlandskap med före detta åkerlappar och hävdad utmarksbete, med gott om synliga kulturhistoriska spår som stenmurar, husgrunder och odlingsrösen. Dagens landskap är varierat med öppna och trädklädda betesmarker, klipphälar samt ekdominerade dungar och skogar. Spärrgreniga vidkroniga ekar förekommer, enstaka är gamla och grova. På en del av träden har påträffats bland annat den rödlistade arten grå skärelav (nära hotad) samt signalarter som lönnlav, guldlockmossa och fällmossa. I klippskrevor med djupare jordmån växer gräs, enbuskar och ekar. De halvöppna markerna domineras av en, både gamla hävdformade exemplar och enar i täta buskage. Den rödlistade flikrosen (nära hotad) samt mandelblomma, tjärblomster och jungfrulin är arter som växer på Tjärö. Stora delar av ön betas av nöt och får.

Syfte och mål med åtgärderna i projektet

I projektet ska 7,2 ha betesmark av naturtypen trädklädd betesmark restaureras och få ett stärkt ekologiskt tillstånd genom betesdrift och röjning av igenväxning. Dessutom ska 8,4 ha utvecklingsmark restaureras för att utvecklas mot trädklädd betesmark och 1,9 ha utvecklingsmark restaureras för att utvecklas mot torra hedar. Vid slutet av projektet ska nya stängsel med lämpliga genomgångar finnas så att djurhållning och framtida skötsel underlättas. Friluftslivets intressen ska tas till vara genom att säkra stängselgenomgångar ordnas på två nya platser.

Framtida skötsel av området ska säkras genom att betesavtal tecknas med djurhållare, så att marken kan betas årligen av nöt och får. I möjligaste mån ska miljöstödet sökas för marken för att finansiera den löpande skötseln efter projektets slut. För de delar av marken som ännu inte uppfyller villkoren för miljöstödet ska reservatsförvaltningen stötta med skötselmedel på en rimlig nivå.

Allmänheten och sakägare ska ha fått kunskap om projektet genom skyltning.

Tabell 1 Naturtyper som omfattas av projektåtgärder

Naturtypskod	Natura 2000 naturtyp (namn)	Areal (ha) i ansökan	Ny areal (ha)
9070	Trädklädd betesmark	7,2	
9999 (9070)	Utvecklingsmark	10,2	8,4
9999 (4030)	Utvecklingsmark		1,9

Åtgärder som är aktuella i N2000-området Tjärö

Tabell 2 Planerad omfattning. Nytt värde anger förändring jämfört med ansökan.

Action	Namn	Längd (m)	Area (ha)	Antal	Nytt värde
C1.1	Röjning och avverkning		17,4		17,5
C1.2	Restaureringsbete		11,9		17,5
C2.1	Stängsling	198			820
C2.2	Borttagande stängsel	203			232
C2.4	Stängselgenomgång			0	2
C3.6	Veteranisering			15	
C4	Artskötsel/skapa biotop				
D1	Fotodokumentation				
D2.1	Uppföljning av naturtyper				
D5.2	Planering och utvärdering av åtgärder för pollinerare				
D5.3	Planering och utvärdering av skapande av död ved				
E1.1	Obligatorisk projektskylt			1	
E1.2	Temaskylt Ekmiljöer/Mulmholkar			2	

Beskrivning av åtgärderna

Action C1.1 Röjning och avverkning

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2026-12-31

Genomförs: Gallring genomförs under 2022 och 2023. Röjning genomförs årligen under tertial 3 under åren 2022-2026.

Beskrivning:

-Naturtyp 9070 samt utvecklingsmark mot 9070:

Yngre träd och sly som har vuxit upp sedan hävden minskat eller upphört kommer att röjas bort. Likåldriga bestånd ska gallras. De äldre träden kommer att friställas, men även yngre träd, så kallade efterträdare, som kan ta över då de gamla träden efterhand dör. I delar av området har restaurering genomförts tidigare, vilket gör att förutsättningarna varierar. Genom åtgärden vill vi skapa samma förutsättningar för äldre träd och förnyring i hela området. Gläntor kommer att återskapas, utvidgas och förstärkas, för att skapa en mosaik av öppna och mer slutna partier, vilket även gynnar många arter utöver projektets målarter. I de befintliga gläntorna finns ofta redan värden knutna till mer öppna miljöer, vilka kan gynnas om gläntorna utvidgas. Det är även viktigt att spara en bård med träd och buskar längs vattnet som vindskydd, för att få ett varmare mikroklimat i de öppnare partierna. En del träd kommer att veteraniseras istället för att tas ned helt. Det mesta av det bortgallrade virket kommer att sparas och lämnas i faunadepåer eller användas i ekoxekomposter på ön.

-Utvecklingsmark mot 5130:

På Tjärö finns stora partier med hällmark, där enar växer i skrevor och sänkor. Målet är att ha ett varierat buskskikt där äldre fristående enar gynnas medan en som breder ut sig röjs bort. Enar kommer också att sparas för att ge lä från vinden till trädmiljöer innanför. Vid röjning av enbuskar kommer en del av materialet att tas tillvara för att göra stängselstolpar. I de fall stängsling genomförs i stenmurar kommer enstolparna att användas på plats. Ris kommer att brännas på plats.

Action C1.2 Restaureringsbete

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2027-08-31

Genomförs: Bete genomförs årligen tom 2027.

Beskrivning:

Hela området betas idag av får och kor, men vissa partier enbart under ett fåtal veckor på hösten (nordvästra delen). Betet kommer att intensifieras genom nystängsling. Åtgärden innebär ersättning till djurhållare för bete, som i kombination med underhållsröjning ska hålla efter uppslaget av sly som brukar komma efter restaurering på grund av röjgödning och ökat ljusinsläpp. Det långsiktiga målet är att bete ska upprätthålla landskapets öppenhet efter restaureringen.

Action C2.1 Stängsling

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2025-03-31

Genomförs: 2023.

Beskrivning: Vi kommer att utöka en befintlig fålla för att en del av området, som idag enbart betas extensivt under hösten ska få ett högre betestryck. I samband med stängslingen, 820 meter, kommer det även att sättas upp grindar (7 stycken) samt bredare genomgångar (2 stycken) som kommer att bekostas med förvaltningsmedel. Vi kommer att se över möjligheten att använda trögårdsgårdar för att få stängsel som bättre passar in i kulturmiljön på Tjärö.

Action C2.2 Borttagande stängsel

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2025-03-31

Genomförs: 2023.

Beskrivning: Nedmontering av stängsel och bortforsling av materialet, 232 meter. I de fall stolpar och isolatorer är i gott skick så ska materialet återanvändas.

Action C2.4 Stängselgenomgång

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2025-03-31

Genomförs: 2023

Beskrivning: Två självstängande grindar som bekostas av projektet kommer monteras. Ytterligare grindar bekostas av reservatsförvaltningen.

Action C3.6 Veteranisering

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2026-12-31

Genomförs: 2022.

Beskrivning: Veteranisering är ett sätt att på konstgjord väg skapa strukturer i yngre träd som vanligtvis finns i äldre träd. Det är till exempel håligheter, savflöden och död stamved. Med hjälp av motorsåg skapas dessa strukturer, som exempelvis efterliknar hästnag, blixtskador och hackspetthål. I första veteraniseras träd som vanligtvis hade tagits bort vid en naturvårdsåtgärd. I området kommer minst 15 träd veteraniseras.

Action C4 Artskötsel/skapa biotop

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2026-12-31

Genomförs: 2024

Beskrivning: Mulmholkar är stora holkar i trä som ska efterlikna gamla ihåliga träd. Holkarna fylls med en blandning av ekspån, ekflis och eköv, och i överdelen finns en ingång där insekter kan komma in och där fåglar kan häcka. Syftet med holkarna är att de insekter som vanligtvis lever i gamla ihåliga träd kan nyttja mulmholkarna som tillfällig bostad om det råder en brist på gamla hålträd. I området kommer tre mulmholkar att monteras.

För att gynna ekoxe och andra vedlevande insekter kommer två ekoxkomposter att anläggas. Ett antal ek- och björkstockar kommer att delvis grävas ner i solbelysta lägen. Huvuddelen av stockarna kommer från naturvårdsgallringar genomförda i projektet.

Många insekter, svampar, blommor och andra växter är beroende av solbelysta öppna sandytter för sin överlevnad. Vissa arter bygger sina bon där medan andra finner föda. Därför är det viktigt att bevara eller återskapa sådana yttor. Som en del i projektet kommer sandblottor att skapas för att gynna vilda bin och andra pollinatörer.

Action D1 Fotodokumentation

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2026-12-31

Genomförs: 2022 och framåt

Beskrivning: För att dokumentera effekten av restaureringsåtgärderna kommer foton att tas på strategiska platser före restaureringsåtgärder och efter genomförda åtgärder.

Fotodokumentation sker också under genomförandet av projektet och publiceras som en enkel rapport på projektets webbplats <https://www.liferestored.se/>.

Action D2.1 Utvärdering av bevarandestatus för naturtyper

Möjlig tidsperiod: 2026-03-01 till 2027-02-28

Genomförs: 2026-03-01 till 2026-12-31

Beskrivning: Efter genomförd restaurering ska en bedömning göras om statusen för de naturtyper som restaurerats har förbättrats. Bedömningen sker genom observationer på plats och kan genomföras av den som ansvarat för restaureringen, eller en särskild inventariare. Data från genomförda inventeringar av arter och naturtyper används också som underlag för bedömningen. Bedömningen kommer slutligen att registreras i Naturvårdsverkets databas NNK.

Action D5.2 Planering och utvärdering av åtgärder för pollinerare

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2026-12-31

Genomförs: 2021-03-01 till 2026-12-31

Beskrivning: I samband med restaureringsåtgärder inom action C.1 kommer särskild hänsyn tas till pollinerarnas framtida miljö. Vid restaureringen kommer bryn att göras flikiga och blommande buskar att friställas. Gläntor skapas för att skapa varma rum inom området. För planeringen av pollinerarnas miljö har projektets receptsamling för möjliga åtgärder använts och efter genomförd restaurering kommer insatsen att utvärderas och dokumenteras i projektets databas. För planeringen pollinerarnas miljö har projektets receptsamling för möjliga åtgärder använts och efter genomförd restaurering kommer insatsen att utvärderas och dokumenteras i projektets databas.

Resultaten kommer publiceras på projektets webbplats <https://www.liferestored.se/> och Länsstyrelsens webbplats <https://www.lansstyrelsen.se/blekinge>.

Action D5.3 Planering och utvärdering av skapande av död ved

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2026-12-31

Genomförs: 2022 och 2023

Beskrivning: I samband med avverkning av träd inom action C.1 kommer död ved att skapas. Flera faunadepåer kommer skapas av nedtaget virke, i första hand används de grövsta stammarna. Flera högstubbar kommer skapas och träd kommer att ringbarkas. För planeringen av vilken död ved som ska skapas har projektets checklista använts och efter genomförd avverkning kommer insatsen att utvärderas och dokumenteras i projektets databas. Majoriteten av den ekved som kommer från gallringarna kommer att placeras på lämpliga platser i restaureringsområdet.

Action E1.1 Obligatorisk projektskylt

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2026-12-31

Genomförs: 2023

Beskrivning: En skylt som beskriver projektets arbete kommer att sättas upp.

Action E1.2 Temaskylt

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2026-12-31

Genomförs: 2024

Beskrivning: Två skyltar som beskriver mulmholkar respektive ekmiljöer kommer att tillverkas och sättas upp inom området. Utöver det kommer skyltar som beskriver ekoxekomposter sättas upp.

Kartor

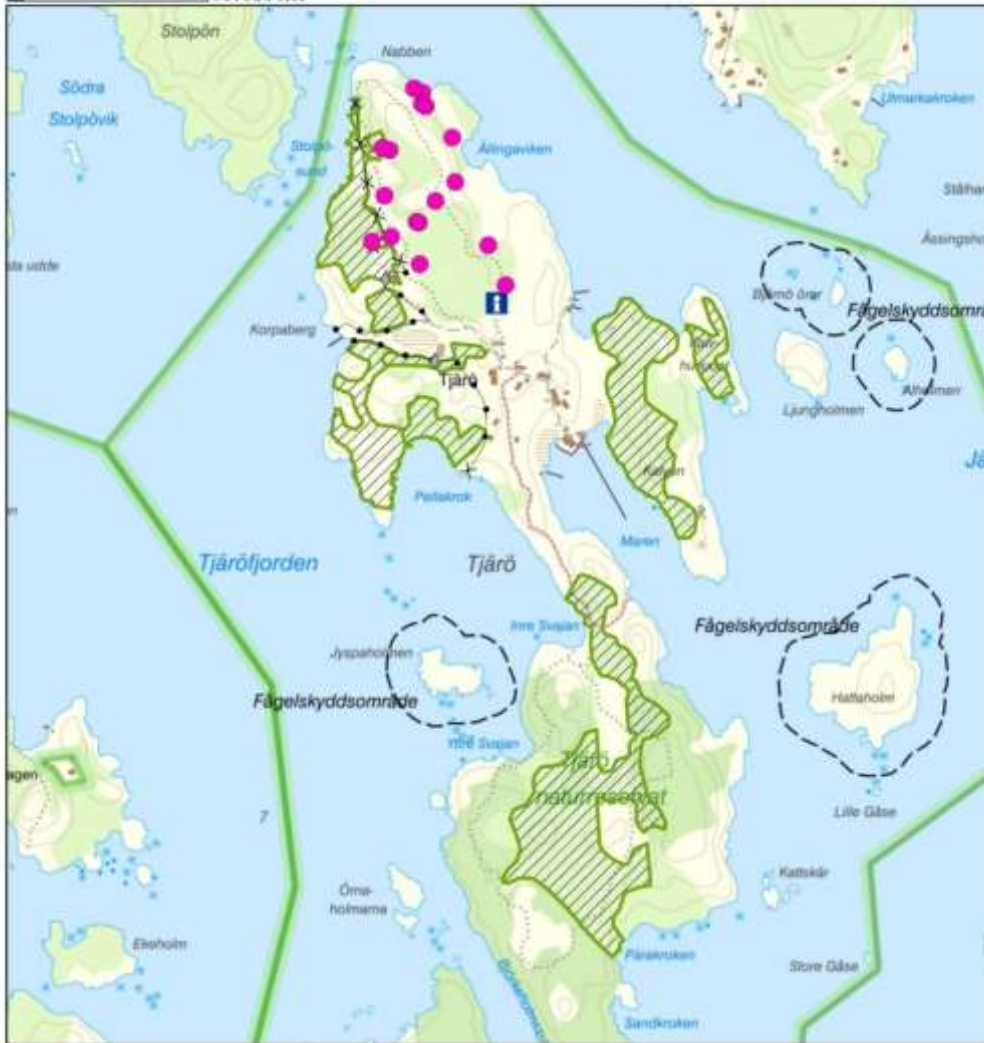
Bild 1 Översiktskarta, N2000-området SE0410134 Tjärö.
 Overview for the site SE0410134 Tjärö

Tjärö

2022-10-12

Åtgärd

- ◆ C2.4 - Stängselgenomgång
- ◆ C3.6 - Veteranisering
- ◆ E1.1 - Obligatorisk projektskylt
- ◆ C2.1 - Stängsling
- ✕ C2.2 - Borttagande stängsel
- ▨ C1.1 - Rökning
- ▨ C1.2 - Restaureringsbete

0 90 180 360 Meter

© Länsstyrelsen
© Lantmäteriet

Bild 2 Detaljkarta, åtgärder som genomförs i projektet.
Detailed map for measures in the project.

LIFE-programmet

Den här restaureringsplanen har producerats med stöd av Europeiska kommissionens LIFE-program. Ståndpunkter och faktainnehåll representerar projektet LIFE RestoRED och representerar inte nödvändigtvis Europeiska kommissionens eller byrån CINEAs uppfattning eller ståndpunkt. Läs mer om LIFE-programmet på EU-kommissionens webbplats : <https://ec.europa.eu/easme/en/life>